

Meerjarenbeleidsplan Kunstenlab 2021-2024

De kracht van verbeelding in een complexe wereld

MISSIE / VISIE KUNSTENLAB

Wij zijn Kunstenlab. Hét experimentele presentatie- en productiehuis voor hedendaagse kunst in Oost-Nederland.

We zijn nieuwsgierig naar wat er in de wereld gebeurt en onderzoeken steeds opnieuw de rol die kunst hierin kan vervullen. Kunst levert een waardevolle bijdrage aan een open houding en brede kijk bij mensen en verrijkt daardoor de samenleving. Door de inzet van kunst en kunstenaars worden bestaande opvattingen uit hun context gehaald waardoor nieuwe verbindingen ontstaan, andere perspectieven worden geboden en mensen op een andere manier naar het bestaande (of ondenkbare) kijken.

Vanuit de diepe overtuiging van het belang en de impact van kunst dragen we bij aan een samenleving waarin kunst en haar makers als waardevol worden ervaren.

Dit doen we altijd vanuit de autonomie en oorspronkelijkheid van de kunst. We werken vanuit een onafhankelijke positie, een open houding en in samenwerking met anderen. Met de Kunstenlab-formule verbreden we de kijk van mensen op de maatschappij van nu: door kunst en kunstenaars gevraagd en ongevraagd in processen en projecten in te zetten. Met de juiste competenties, op het juiste moment, in de juiste rol en vanuit de juiste vraag.

Dat resulteert per keer in verschillende uitkomsten in vorm en inhoud: van tentoonstelling tot onderzoeksproject, van kunstwerk tot festival.

Door de jaren heen is deze manier van werken ons uitgangspunt geworden in het realiseren van goede producties en presentaties. Alleen zó kunnen wij onze missie waarmaken.

Successen uit verleden en heden:

Define yourself – definitions of space (start

Havenkwartier)

Ongezouten

Durf met Design

=MEER innovatieprijs voor co-creatie

A1-project

Participatieprojecten in

herstructureringswijken (rondom de Moskee,

Kringloopatelier, Click)

Kunstietsroute Kunst van hier tot Ginder

Hoog Water!

Festival Overvloed

Catch

Canonkunst

Souvenirs van de Woeste Grond

Begraven heiligen en nieuwe iconen

Beyond the bubble - Verfestivaliseringsproject

Agri meets Design (Biofoodlab, Natural Farm Lab, Superland)

IJsselbiënnale

Stadsmest

The Next Step / Changing Perspectives

Instruments Make Play

INHOUDSOPGAVE MEERJARENBELEIDSPLAN

Samenvatting	3
1. Context	5
1.1. Landelijk beleid	
1.2. Provinciaal beleid	
1.3. Gemeentelijk beleid	
1.4. Belangrijke trends	
1.5. Belang van de kunst	
2. Kunstenlab	9
2.1. Wat doet Kunstenlab	
2.2. Ambitie 2021-2024	
2.3. Uitdagingen	
3. Programmalijnen	19
3.1. Programmalijn beeldende kunst	
3.2. Samenwerking tussen de programmalijnen	
3.3. Samenwerking buiten de programmalijnen	
3.4. Verdere samenwerking	
4. Publiek	23
5. Financiën	23
5.1. Algemeen	
5.2. Toelichting meerjarenbegroting	
5.3. Risicoparagraaf	
6. Governance	26

Samenvatting

Kunstenlab is een kunstorganisatie die experimenteer- en ontwikkelingsruimte biedt aan hedendaagse kunstenaars, en avontuurlijke kunst voor een breed publiek. Kunstenlab heeft haar uitvalsbasis midden in het Havenkwartier in Deventer en heeft Oost-Nederland als podium. We ontwikkelen activiteiten om kunst en kunstenaars zichtbaar en relevant te maken voor de samenleving; soms gebruiken we daarbij kunst als middel, soms is de kunst zelf het middelpunt. We brengen avontuurlijke kunst op verwachte en onverwachte locaties en laten mensen anders naar de wereld kijken door de ogen van kunstenaars.

Kunstenlab heeft de afgelopen decennia een goede reputatie opgebouwd en wordt (lokaal, regionaal en landelijk) gewaardeerd om de projecten en activiteiten die we ontwikkelen en organiseren. Kunstenlab heeft een geheel eigen profiel met een breed takenpakket. Tegelijkertijd constateren we dat Kunstenlab al jaren opereert vanuit een erg smalle basis, die in toenemende mate onder druk staat. Dat gegeven, in combinatie met de toepassing van de recent ingevoerde Fair Practice Code, zorgt ervoor dat we nu op een **kantelpunt** staan: of we kunnen ons door-ontwikkelen of we zetten noodgedwongen een forse stap terug in activiteiten en betekenis.

Onze ambitie: in lijn met de afgelopen periode zet Kunstenlab de komende 5 jaar in op een doorontwikkeling en groeit van een kunstorganisatie die Deventer en omgeving als basis heeft met een brede uitstraling naar Oost-Nederland, naar een landelijk gerenommeerde en gewaardeerde organisatie die stevig geworteld is in Deventer. Lean & mean, vanuit een solide basis. Een vitaal Kunstenlab dat dan door een versterkte reputatie en via spraakmakende projecten, ook nog beter in staat zal zijn subsidiestromen en andere financieringsstromen aan te boren.

De randvoorwaarden om die doorontwikkeling mogelijk te maken zijn:

1. **Verdere versterking van het tentoonstellingsprogramma:** waardoor we een waardevolle bijdrage leveren aan het kunstaanbod in Deventer en daarbuiten, aan de beroepspraktijk van kunstenaars én we ons landelijk meer profileren;
2. **Communicatiestrategie:** die erop gericht is om enerzijds de zichtbaarheid van de tentoonstellingsprogrammering landelijk te vergroten, anderzijds om voor alle activiteiten een zo groot en passend mogelijk publiek te bereiken;
3. **Een vergroting van de basisfinanciering:** waardoor we de beoogde ontwikkeling kunnen realiseren en aan de eisen van de Fair Practice Code kunnen voldoen.

Tussen deze drie randvoorwaarden bestaat een grote samenhang: door zowel het tentoonstellingsprogramma als de communicatie te versterken, komen we eerder in aanmerking voor aanvullende financiering door landelijke fondsen; maar zonder grotere basisfinanciering kunnen we dat tentoonstellingsprogramma niet realiseren. Het een kan niet zonder het ander.

Met betrekking tot punt 1 en 2 hebben we in de afgelopen periode flinke stappen gezet en moeten we de plannen vooral zorgvuldig implementeren en onszelf voortdurend blijven door-ontwikkelen. Met betrekking tot punt 3 kijken we natuurlijk naar eigen mogelijkheden om inkomsten te verhogen. Bijvoorbeeld als het gaat om het beter ten gelde maken van onze expertise door de uitbreiding van onze adviesrol aan overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Ook zien we kansen om meerjarige subsidie aan te vragen voor ons programma.

Maar we kunnen dit niet alleen. Daarom doen we dan ook een beroep op de gemeente Deventer om samen met ons te onderzoeken wat er in de programmaliijn Beeldende Kunst in de nieuwe beleidsperiode mogelijk is. Hierbij realiseren we ons natuurlijk dat we niet de enige culturele organisatie in Deventer zijn met (financiële) uitdagingen en dat de gemeente zelf ook de nodige uitdagingen kent. De corona-uitbraak van dit voorjaar heeft die situatie nog complexer gemaakt.

1. Context

1.1 Landelijk beleid

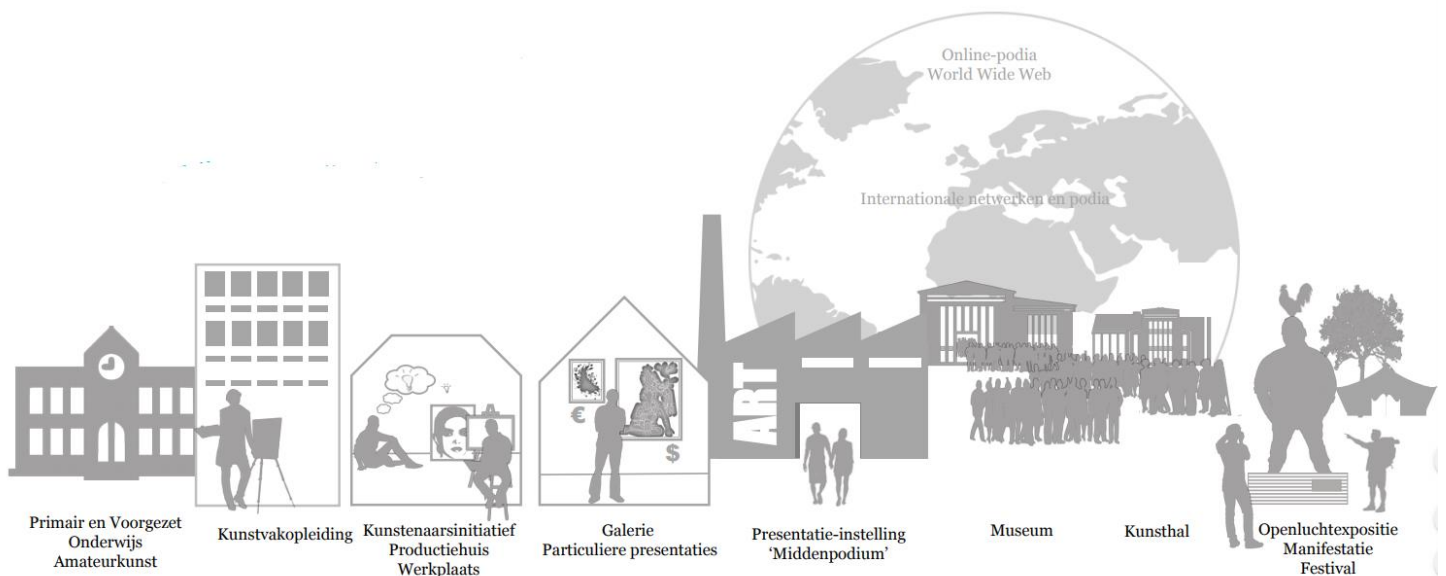
‘Nederland is een open samenleving; een land in een delta, waar van nature ideeën in- en uitstromen. Kunst verzet zich tegen stilstand, maar de samenleving heeft ook behoefte aan houvast. Een gezond evenwicht tussen het nieuwe en het vertrouwde.’

De rol van de hedendaagse kunst ligt vooral in het nieuwe: ‘Misschien wel meer dan in enige andere kunstvorm bestaat het hart van de hedendaagse beeldende kunst uit experiment, onderzoek en discours: zij is een artistieke bron voor vele kunsten. Haar uitingsvormen zijn veelzijdig, grenzeloos en caleidoscopisch. Deze kenmerken maken de sector dynamisch en flexibel. Door actuele maatschappelijke vraagstukken te agenderen, hebben kunstenaars het vermogen het beeldende verschil in de wijk, de stad en het denken van de mensen te maken.’ (uit De waarde van kunst, Raad voor Cultuur, 2019)

In Nederland is een fijnmazig stelstel van kunstorganisaties aanwezig: van zeer specialistisch en vooral gericht op onderwijs of onderzoek, tot brede publieksinstellingen met een groot bereik. De samenhang in dit stelstel is van groot belang, net als in elk ecosysteem: het ene komt voort uit het andere, zonder het andere bloedt het ene uiteindelijk dood.

In grotere steden en stedelijke regio's zie je vaak meerdere organisaties naast elkaar die ieder hun eigen specialistische rol vervullen in dit ecosysteem. In middelgrote steden (zoals Deventer) is vanzelfsprekend niet het hele ecosysteem aanwezig en functioneert het ecosysteem in een groter geografisch gebied, en/of vervullen organisaties meerdere rollen.

Hieronder staat een vereenvoudigde weergave van het ecosysteem met verschillende type functies van de beeldende kunstsector.

Afbeelding afkomstig van Blueyard

1.2 Provinciaal beleid

Cultuur is onmisbaar voor betekenisverlening, zingeving en sociale samenhang. Cultuur geeft mensen de mogelijkheid zich te laten zien en horen, laat zien waar we vandaan komen, wie we zijn en wat ons heeft gemaakt. Cultuur geeft onze provincie een gezicht. (uit Cultuur in de Schijnwerpers, 2017-2020).

De provincie Overijssel heeft geen eigen beeldend kunstbeleid. Sinds in 2008 de rijksgeldstroom rechtstreeks van het rijk naar de gemeenten is gedecentraliseerd, heeft de provincie besloten te stoppen met haar eigen beleid. Dit heeft ook directe gevolgen gehad voor de financiering van beeldende kunst in de provincie. Met uitzondering van haar eigen BIS-instelling (BIS = Basis InfraStructuur) Museum De Fundatie, is er alleen nog sprake van cofinanciering door de provincie van kunstorganisaties die meerjarige landelijke financiering ontvangen (Kunstvereniging Diepenheim, en sinds kort ook Kunstruimte TETEM).

In de periode tot en met 2013 had de provincie 2 zeer vooruitstrevende programma's: 'Cultuur en Ruimte' en 'Cultuur en Economie'. Doordat Kunstenlab veel activiteiten ontwikkelt in cross-over met andere domeinen en vanuit actuele maatschappelijke thema's, pasten veel van onze activiteiten hier erg goed in. Hierdoor heeft Kunstenlab een forse impuls gehad en een stevig trackrecord kunnen vestigen met tal van interessante projecten die ook landelijk de aandacht trokken (Ongezouten, =MEER innovatieprijs voor co-creatie, Durf met Design, Canonkunst, A1-project, A1-zone project etc.).

In de laatste periode zijn de mogelijkheden voor financiering sterk verminderd. De enige mogelijkheden voor de beeldende kunst zijn regelingen die open staan voor alle disciplines: Vanuit de regeling 'Versterking Cultureel Aanbod en Talentontwikkeling' heeft Kunstenlab in de periode 2017-2018 en 2019-2020 een substantiële bijdrage ontvangen voor de tentoonstellingsprogrammering. Daarnaast ontvangt Kunstenlab voor haar projecten en activiteiten met enige regelmaat geld uit andere regelingen, zoals Het Verhaal van Overijssel, vaak in samenwerking met andere partners. Met name regelingen vanuit erfgoed – een duidelijke provinciale doelstelling – bieden mogelijkheden.

In Oost-Nederland is er een interessant, maar relatief bescheiden aanbod aan beeldend kunstinstellingen, zeker gerelateerd aan het feit dat er een goede kunstvakopleiding aanwezig is. Er zijn een paar goedbezochte musea, een paar presentatie-instellingen en de nodige galeries. In het voorjaar van 2020 is op initiatief van TETEM en in samenwerking met Kunstenlab het initiatief genomen om de beeldend kunstpodia te verenigen en zo deze discipline in de provincie beter te organiseren.

1.3. Gemeentelijk beleid

Kunst en cultuur verrijken ons leven en vergroten de betrokkenheid bij onze omgeving. Door cultuur samen te beleven, zijn mensen met elkaar verbonden. Naast deze intrinsieke waarde bieden kunst en cultuur ook een belangrijke meerwaarde voor de economische vitaliteit van Deventer.

Een hoogwaardig, uitdagend en prikkelend cultureel klimaat hoort bij de cultuurstad Deventer. Dat geldt zowel in de stad als ook daarbuiten, in de dorpen en het landelijk gebied. Wij zijn trots op Deventer en wij voelen ons hierdoor verbonden met elkaar. (uit: Boeien en bloeien, cultuurvisie Deventer 2019-2024)

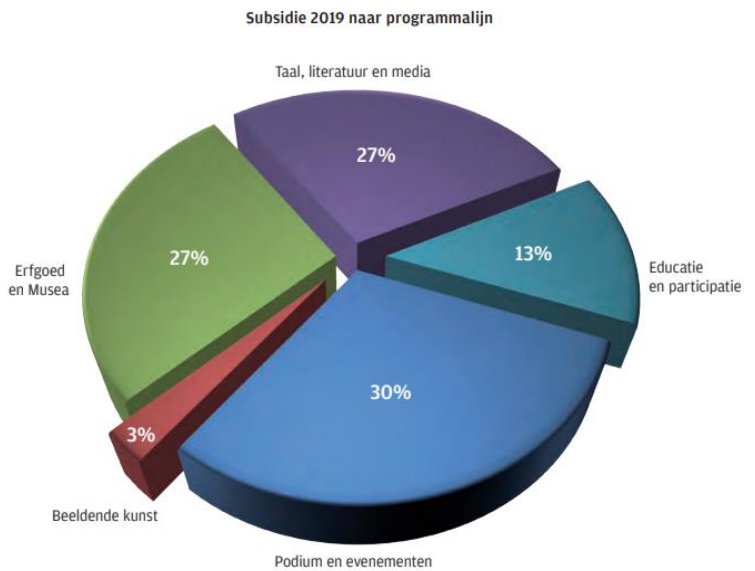
In het voorjaar van 2019 is de nieuwe cultuurvisie verschenen, en in juni vastgesteld. In deze cultuurvisie zijn de volgende uitgangspunten opgenomen:

- Denken in programmalijnen
- Ruimte voor vernieuwing
- Bestaande faciliteiten optimaal inzetten
- Een breed cultureel palet
- Toewerken naar meerjarige afspraken

In deze visie zijn 5 programmalijnen beschreven die dat brede culturele palet omvatten, en die de komende jaren verdere uitgewerkt en uitgevoerd zullen worden:

1. podiumkunsten en evenementen
2. beeldende kunst
3. erfgoed
4. taal, literatuur & media
5. educatie & participatie

De taken van Kunstenlab raken aan een aantal van deze programmalijnen. De primaire rol ligt bij de programmalijn Beeldende Kunst. Deze programmalijn is in financiële omvang veruit de kleinste van het totaal: slechts 3% van de cultuurbegroting gaat naar de beeldende kunst (zie afbeelding).

In hoofdstuk 2 beschrijven we onze rol in dit kader.

Kunstenlab, ons Centrum voor Beeldende Kunst, speelt een ondernemende rol. Het organiseert kunstevenementen, presentaties, tentoonstellingen en educatie. Bovendien bevordert het een prettig werkklimaat voor kunstenaars en stimuleert het de aandacht voor kunst in de stad, onder andere door het adviseren van bedrijven en overheden. Het Kunstenlab draagt bij aan vernieuwing. In de programmering daagt het kunstenaars uit om met hun werk een eigen kijk op maatschappelijke thema's te geven. Een spraakmakend voorbeeld daarvan is de IJsselbiënnale die in 2017 haar eerste succesvolle editie had. Een volgende editie is voorzien in 2020.

uit Cultuurvisie Boeien en bloeien (2019-2024)

1.3.1 Beeldvorming cultuur in Deventer

Er is veel gaande in de cultuursector in Deventer. Na jarenlange ontwikkelingen is recent de nieuwbouw van de bibliotheek succesvol in gebruik genomen en gaat MIMIK na de zomer van 2020 open. VVV Deventer heeft een flinke wijziging ondergaan en is opgesplitst in 2 organisaties met ieder meer slagkracht en een duidelijker profiel. En er zijn nieuwe initiatieven die – indien ze slagen – veel waarde kunnen toevoegen aan het bestaande aanbod. Binnen de beeldende kunstsector zijn dat bijvoorbeeld de plannen van EICAS en Kunst AanZet. Ook bij veel andere organisaties zijn er volop ambities voor de toekomst.

Ondanks de positieve bewoordingen die de cultuursector in de cultuurvisie beschrijven, zien we ook een negatief sentiment in de samenleving. Die wordt met name gevoed door een aantal complexe dossiers: de hoge kosten voor de nieuwbouw van MIMIK, de jarenlang slepende discussie rondom het Speelgoedmuseum, de recente financiële perikelen rondom de Schouwburg, de nieuwbouwplannen van Burgerweeshuis die op de langere termijn zijn geschoven etc. Door de berichtgeving over deze dossiers, ontstaat het – incomplete en eenzijdige – beeld dat het niet goed gaat met cultuur in Deventer. Dat is iets waar de hele sector last van heeft. Doordat er vanuit de gemeente de afgelopen 10 jaar bij veel organisaties fors - en over de breedte doorlopend - bezuinigd is op de cultuursector, constateren we bovendien dat de basis van cultuurorganisaties in Deventer fragiel is. Van daaruit is het lastig bouwen aan ambities. Gecombineerd met de toepassing van de Fair Practice Code, ligt er voor de komende jaren een forse uitdaging.

1.4. Belangrijke trends in overheidsbeleid

Vanuit het oogpunt van Kunstenlab zijn de volgende trends en ontwikkelingen in cultuurbeleid van de verschillende overheden van belang:

- Weer aandacht voor de intrinsieke waarde van kunst en cultuur voor onze maatschappij
- Belang van experiment en onderzoek wordt weer herkend
- Grote aandacht voor een rechtvaardige beloning voor werken in de cultuursector (Fair Practice Code)
- Aandacht voor inclusiviteit (Code Diversiteit en Inclusie)
- Aandacht voor digitale cultuur en urban arts
- Behoeftte aan integratie creativiteit in andere beleidsterreinen (Fiks Nederland, actieagenda ruimtelijk ontwerp etc.)

Tot slot valt op dat de politiek worstelt met adagium van Thorbecke. Ze heeft regelmatig duidelijke opvattingen over de inhoud van kunst en cultuur (angst voor het onbekende, kwetsende taal of beelden, angst voor aanzetten tot haat of geweld, onzedige beelden, etc.) en dat leidt tot discussies over bijvoorbeeld financiering.

1.5. Belang van de kunst

In het algemeen kunnen we constateren dat het belang van cultuur, en specifiek die van kunst, in de maatschappij van vandaag de dag weer wordt gezien. De wijze waarop kunst een rol kan spelen sluit nauw aan bij de missie en wijze van handelen van Kunstenlab.

In de huidige samenleving met razendsnelle ontwikkelingen, grote noodzakelijke transitieën en polarisatie staat hedendaagse kunst aan de ene kant onder druk (uit angst voor het onbekende), aan de andere kant is er juist grote behoefte aan de mogelijkheden die de kunst biedt om te duiden, reflecteren en te verbinden.

De uitdagingen waarvoor de maatschappij ons stelt, kunnen we alleen het hoofd bieden als we bereid zijn tot een fundamentele verandering van attitude. Dat vraagt om een frisse en nieuwe manier van kijken naar onszelf en onze omgeving. Het is op dit vlak dat juist ook kunst een bijdrage kan leveren: de kracht van verbeelding in een complexe wereld. Kunst kan in een veelzijdige benadering laten zien hoe de verbeelding van de kunstenaar kan bijdragen tot een kritische verstandhouding van de mens met zijn omgeving. Juist kunstenaars beschikken over de artistieke creativiteit om dit complexe onderwerp op andere wijze onder de aandacht te brengen van een breed publiek: met utopische, poëtische, confronterende en ondenkbare perspectieven.

2. Kunstenlab

Kunstenlab is een maatschappijkritische kunstorganisatie die experimenteer- en ontwikkelingsruimte biedt aan hedendaagse kunstenaars. Kunstenlab is productiehuis met eigen presentatieplek, midden in het Havenkwartier in Deventer. Vanuit die uitvalsbasis is Oost-Nederland ons podium. We zijn steeds op zoek naar de juiste mogelijkheden en vormen om kunst en kunstenaars zichtbaar te maken voor de samenleving, soms gebruiken we daarbij kunst als middel (om verhalen te vertellen en zichtbaar te maken, en door te reflecteren op ontwikkelingen), soms is de kunst zelf het middelpunt. We bieden publiek avontuurlijke kunst op verwachte en onverwachte locaties en laten hen door de ogen van kunstenaars anders naar de wereld kijken.

In de kunst worden een aantal verschillende vaktermen gebruikt om verschillende type organisaties en functies te omschrijven. Kunstenlab is in deze categorisering zowel productiehuis als presentatie-instelling.

Productiehuis: organisatie waarin het produceren en presenteren van culturele producten een belangrijke taak is, met talentontwikkeling en het verhogen van hoogwaardig kwalitatief aanbod als beoogd doel. Kunstenlab treedt in veel projecten op als opdrachtgever en begeleider van producties, met het presenteren van de producten aan publiek als resultaat.

Presentatie-instelling: instellingen voor beeldende kunst zonder vaste collectie; zij trekken een divers publiek en zijn van groot belang voor talentontwikkeling van kunstenaars. Ze haken in op de actualiteit, behandelen maatschappelijk relevante thema's, organiseren debatten en discussies, schuwen het experiment niet, hebben een laboratoriumfunctie en maken kunst toegankelijk.

In de vele projecten die Kunstenlab ontwikkelt, treden we op als opdrachtgever én intermediair. We spreken de taal van de kunstenaar én die van de opdrachtgever. We onderzoeken de vraag, rekken waar noodzakelijk de grenzen op om zo meer mogelijk te maken. Dit gaat gepaard met een continue vorm van onderzoek en ontwikkeling, zowel door de kunstenaars als door ons als organisatie. Kunstenlab biedt daarnaast met haar presentatieruimte een min of meer gecontroleerde onderzoekomgeving. We dagen kunstenaars uit nieuw werk te maken en hun eigen ontwikkeling te onderzoeken. Als Kunstenlab scheppen we voorwaarden waardoor de kunstenaar deze ontwikkeling kan doormaken.

2.1. Wat doet Kunstenlab?

Op een spannende industriële locatie in het Havenkwartier in Deventer organiseren we tentoonstellingen waarin experiment en onderzoek centraal staan. We bieden kunstenaars hier een podium om nieuw werk te ontwikkelen, en het publiek een plek om avontuurlijke kunst te zien en ervaren. En dat is precies wat je in het Havenkwartier – een experimentele, pionierswijk in ontwikkeling – zou verwachten. Het Havenkwartier is voor ons van belang als thuisgebied; een passende habitat waar experiment hand in hand gaat met erfgoed en bijzondere gebiedsontwikkeling. Dit vormt een omgeving waar we van profiteren én waar we zelf ook actief aan bijdragen; om dit als gebied te kleuren en te laden.

Deventer is onze uitvalsbasis, hier zijn we goed ingebed en worden gewaardeerd als een betrouwbare samenwerkingspartner, binnen én buiten de cultuursector.

Vanuit Deventer organiseren we activiteiten en projecten in de wijde regio. In de projecten onderzoeken we de rol van kunst en kunstenaar in actuele maatschappelijke vraagstukken. Dit leidt tot allerlei verschillende producten, zoals tentoonstellingen in eigen huis en daarbuiten, kunstwerken in de openbare ruimte, onderzoeksprojecten, kunstroutes, festivals, inzet van kunstenaars in denktanks en ontwerpstudio's.

In onze projecten hebben we extra aandacht voor talentontwikkeling en educatie: om zowel de kunstenaars als ons publiek volop de mogelijkheid te bieden zich te ontwikkelen.

Advies

Onze expertise en netwerk zetten we vanzelfsprekend ook graag in voor anderen: we adviseren overheden, bedrijven, culturele en maatschappelijke organisaties, kunstenaars en particulieren op gebied van kunstopdrachten, visualisering en verbeelding, identiteitsversterking, bewustwording en versterking van de beroepspraktijk.

Gemeentelijke taken

Voor de gemeente Deventer voert het Kunstenlab het beleid uit op het gebied van Kunst in de Openbare Ruimte en bemiddelt in de verhuur van ateliers en werkruimtes.

Publiek en partners

Met de verschillende taken richten we ons op verschillende publieksgroepen, zowel in huis als daarbuiten. Vaak voor een Soms voor of zelfs samen met een hele kleine, specifieke groep, vaak voor een heel breed publiek.

Vanuit de aard van de projecten werken we met veel verschillende partners samen.

Kunstenlab Podium

Naast onze eigen programmering biedt Kunstenlab in het Havenkwartier ook een podium aan andere creatieven en culturele initiatieven uit de regio. Met onder meer de drukbezochte Catch, maar ook met theater, geluidskunst en filmdocumentaire-avonden.

Kunstenlab is:		
presentatieplek	>	op publiek gericht met eigen tentoonstellingen en projecten buitenshuis
podium	>	met eigen programmering én volop ruimte voor anderen
adviseur en ondersteuner	>	advies, atelierbemiddeling
onderzoekomgeving	>	laboratoriumfunctie
kenniscentrum	>	advies, opdrachtbegeleiding

Concrete activiteiten en belang van samenhang

Kunstenlab ontwikkelt in een breed pallet aan activiteiten. Die breedte is historisch gegroeid en komt door een combinatie van gemeentelijke taken, de vraag en behoefte van (maatschappelijke) partners, de hiaten die we ervaren in de omgeving op gebied van beeldend kunstenaarsaanbod (vanwege het relatief dun gezaaide aanbod, zie ook afbeelding ecosysteem, pagina 13) en natuurlijk onze eigen ambities.

Hieronder volgt een beknopte opsomming van de activiteiten op jaarbasis:

Tentoonstellingen:

- **Eigen locatie:** 15-18 tentoonstellingen per jaar steeds 2 of 3 presentaties gecombineerd in de verschillende ruimten van Kunstenlab, gedurende 6-7 periodes van enkele weken. Hiervan valt het grootste deel onder ons talentontwikkelingsprogramma waarvoor nieuw werk wordt gemaakt (met kunstenaars uit het hele land en af en toe internationaal), en is er met name in de projectruimte en Kunstenlabsteeg extra, continue aandacht voor kunstenaars uit Deventer en regio.
- **Buitenshuis:** 1x per twee jaar een grote tentoonstelling met werk van Deventer kunstenaars over de actuele stand van zaken in de kunst (met een deelname van meestal ca. 80 kunstenaars).

Kunst buiten:

- **Kunstietsroute** Kunst van Hier tot Ginder: fietsroute met nieuwe, tijdelijke kunstwerken in het buitengebied rondom Okkenbroek, gecombineerd met theater en muziek. Met aandacht voor talentontwikkeling ism AKI/ArtEZ.
- **IJsselbiënnale:** grote, internationale kunstroute langs de IJssel met nieuwe tijdelijke kunstwerken rondom impact van klimaatverandering. Kunstenlab is initiatiefnemer en organiseert en produceert de kunstroute.
- **Kunst in de openbare ruimte:** begeleiding van kunstopdrachten, advisering over kunstwerken, communicatie over en ontsluiting van kunstcollectie voor de gemeente Deventer (recent: Nacho Carbonell bij het Kindcentrum Rivierenwijk, Irene Fortuyn bij de bibliotheek Deventer, Circus Engelbregt met het LHBT-kunstwerk, Loes ten Anscher met het Deventer Raamwerk).
- **Kunstopdrachten:** Kunstenlab ontwikkelt, adviseert en begeleidt kunstopdrachten voor bedrijven, maatschappelijke partners en overheden uit de wijde regio.

Activiteiten:

- **Open Monumentendag:** ontwikkeling, organisatie en productie van activiteiten waarbij de blik van de kunstenaar een bijzondere kijk werpt op het thema of locaties en erfgoed op een andere wijze belicht.
- **Boekenweek:** ontwikkeling, organisatie en productie van activiteiten waarbij de blik van de kunstenaar een bijzondere kijk werpt op het thema van de Boekenweek.
- **Kelderfest:** ontwikkeling, organisatie en productie van extra activiteiten.

Projecten:

Kunstenlab ontwikkelt voortdurend projecten – op eigen initiatief, op verzoek van maatschappelijke partners of op voorstel van kunstenaars - waarbij de rol van kunst en kunstenaars in maatschappelijke vraagstukken wordt onderzocht. Soms zijn het projecten met een sterk publiek karakter, soms onderzoeksprojecten met een intensieve samenwerking en relatief weinig publieksbereik. Een aantal recente voorbeelden:

- **Canonkunst:** ontwikkeling en productie van een project waarmee Kunstenlab de link legde tussen cultureel erfgoed, overgedragen verhalen, het landschap en kunst in de openbare ruimte als onderdeel van het overkoepelende project Canon & Ruimte van de provincie Overijssel. Resultaat: realisatie van 15 kunstwerken in de openbare ruimte in Overijssel
- **BioFoodlab:** project in het kader van Agri meets Design, waarbij het uitgangspunt de uitdaging is van de biologische sector om voorop te blijven lopen en de

duurzaamheidsdiscussie. 3 kunstenaars gaan samen met 3 agrarisch ondernemers een onderzoek aan naar aanleiding van de vraag 'Hoe lokaal is lokaal eigenlijk bij biologisch'?

- **Superland:** een kunstenaar onderzoekt door middel van een roadtrip en roadmovie de wijze waarop supermarkten onze eetgewoonten beïnvloeden en daarmee de agrarische sector.
- **Atelier Overijssel:** doorlopend programma rondom ruimtelijke kwaliteit waarbij we kunstenaars inzetten bij denktanks, ontwerpateliers en toekomstverkenningen om mee te denken over de maatschappelijke vraagstukken die op dat moment spelen en om zo andere perspectieven én beelden te bieden binnen de discussies.

Kunstenlab-podium:

Op het Kunstenlab-podium organiseren we verdiepende activiteiten bij de tentoonstellingen, eigen podium-programmering én bieden we ruimte aan andere organisaties en makers

- **Lezingen / kunstenaarsgesprekken:** inhoudelijk verdieping bij onze reguliere programmering. Kunstenaars vertellen over eigen werk of reflecteren erop in gesprek met anderen;
- **Optredens:** Kunstenlab heeft bijzondere aandacht voor geluidskunst en performances die hier aan publiek worden getoond;
- **Catch:** sinds jaar en dag organiseert Kunstenlab (de laatste jaren in samenwerking met De Nieuwe Oost) zeer goed bezochte netwerkvondens waar steeds 10 creatieve professionals uit Deventer en omgeving vertellen over waarom ze doen wat ze doen.
- **BOOOST:** BNO Oost-Nederland organiseert enkele keren per jaar een informatieve netwerkvondens met presentaties rondom specifieke thema's uit de ontwerpwereld.
- **DOCTalks:** talkshow met documentairemakers over hun werk en drijfveren.
- **Geluidskunst:** Kunstenlab werkt nauw samen met De Perifeer (podium voor avontuurlijke muziek) en stelt haar podium hiervoor enkele malen per jaar beschikbaar.
- **Etc:** met enige regelmaat wordt Kunstenlab gevraagd als gastheer of samenwerkingspartner bij andere podiumprogrammering zoals theatervoorstellingen, boekpresentaties etc.

Kunstenaarsbeleid:

Kunstenlab wil bijdragen aan een stimulerend kunstenaarsbeleid in Deventer. Daarvoor ontwikkelen we – in opdracht en op eigen initiatief - de volgende activiteiten:

- **Atelierbemiddeling:** in opdracht van de gemeente Deventer bemiddelt en adviseert Kunstenlab actief bij atelierbeleid. Dat houdt in het bijhouden van de wachtlijst, doen van voordrachten etc.
- **Startersatelier:** in het vmDAVO-gebouw is in samenwerking met de NV Maatschappelijk Vastgoed 1 van de ateliers beschikbaar voor startende kunstenaars. Kunstenlab scout talent bij de academie-verlaters, nodigt hen uit voor een verblijf van maximaal 2 jaar in het startersatelier en begeleidt hen in de start van de beroepspraktijk.
- **HK Labfonds:** vanuit een klein fonds wordt geld beschikbaar gesteld voor de kunstenaars in het startersatelier voor de productie en presentatie van nieuw werk.
- **Advisering:** Kunstenlab voert op verzoek van kunstenaars adviesgesprekken over verschillende facetten van de beroepspraktijk en/of zet haar eigen netwerk daarvoor in.
- **Informatie:** Kunstenlab informeert kunstenaars over relevante (landelijke) ontwikkelingen, vragen en open calls die betrekking hebben op de beroepspraktijk.

Educatie:

- **Educatieve projecten:** Kunstenlab ontwikkelt educatieve programma's bij bestaande activiteiten en projecten, gericht op verschillende leeftijdsgroepen
- **Rondleidingen en kijkwijzers:** Kunstenlab ontwikkelt en organiseert op verzoek en als aanbod rondleidingen en kijkwijzers bij binnen- en buitenactiviteiten. De kijkwijzers kunnen ook individueel worden gebruikt.
- **Lezingen / kunstenaarsgesprekken:** inhoudelijk verdieping bij onze reguliere programmering. Kunstenaars vertellen over eigen werk of reflecteren erop in gesprek met anderen.
- **Blogs:** inhoudelijk verdiepende teksten online als reflecties van derden (deskundigen of publiek) op tentoonstellingen en projecten.

Actualiteit en flexibiliteit

De hedendaagse beeldende kunst in het algemeen, en de rol en positie van presentatie-instellingen en productiehuisen in het bijzonder, vragen om een grote mate van flexibiliteit. Kunstenlab ziet het nadrukkelijk als haar taak om in te kunnen spelen op de complexiteit en de snelle en voortdurende veranderingen in de samenleving; om deze te duiden, bespreekbaar te maken en te bevragen. Die taakopvatting houdt vanzelfsprekend ook in dat we ruimte moeten hebben in de programmering om de actualiteit op de huid te zitten. In de praktijk betekent dit dat we een deel van ons programma (tentoonstellingen en projecten) langere tijd vooruit plannen en een deel van onze programmering tot op het laatst open houden om in te kunnen spelen op de actualiteit. Juist in deze bijzondere tijden waarin dit plan tot stand komt, zien we de noodzaak én de voordelen van deze houding. Het zorgt er ook voor dat we in dit meerjarenbeleidsplan minder concreet zijn over onze programmering voor de komende jaren als mogelijk verwacht wordt. Bovendien zijn we voor vrijwel alle projecten afhankelijk van projectfinanciering. Projecten ontwikkelen zich daardoor in de loop van de tijd en zijn niet ver vooruit te beschrijven.

Samenhang

De kracht van Kunstenlab ligt vooral in de samenhang tussen al deze verschillende activiteiten binnen de organisatie én in de samenwerking met anderen. De wisselwerking tussen de verschillende activiteiten van het Kunstenlab leidt tot kruisbestuiving van uiteenlopende publieksgroepen, samenwerkingspartners, kunstervaringen, disciplines en kunstenaars. De ene activiteit komt soms organisch uit de andere voort. Dit leidt ook tot duurzame en langjarige relaties van Kunstenlab met samenwerkingspartners en kunstenaars. Welke keuzes we ook maken, die samenhang dient gewaarborgd te blijven.

Balans:

Een ander belangrijk onderwerp en blijvend aandachtspunt is de balans tussen onze lokale inbedding en (boven)regionale profilering.

- *Deventer basis:*
inbedding, zichtbaarheid, samenwerking: tentoonstellingen, Salon, kunstfietsroute, Kunstenlab-podium, Catch, Open Monumentendag, Boekenweek, Kelderfest, Havenkwartier
- *regionaal podium (landsdeel Oost):*
AtelierOverijssel, opdrachten overheden, Canonkunst, IJsselbiënnale
- *en landelijke profilering:*
productiehuis en presentatie-instelling voor hedendaagse beeldende kunst met toonaangevende programmering en goede naam

Maatschappelijk effect

Kunstenlab ontwikkelt al met al op eigen initiatief, op verzoek van anderen, in gemeentelijke opdracht én in samenwerking met anderen tal van activiteiten en projecten. Basisuitgangspunt hiervan is steeds het stimuleren van het kunstklimaat, en het aangaan van relaties met andere beleidsterreinen ten einde versterking van innovatie, beleving, identiteit, zichtbaarheid te stimuleren.

Het maatschappelijk effect hiervan is een steeds sterkere en vanzelfsprekende verbinding tussen kunst en andere maatschappelijke en bedrijfspartners. Hierdoor is kunst in Deventer geen in zichzelf gekeerde sector, maar gaat een levendige relatie aan met de hele stad. Artistieke creativiteit draagt zo bij aan een bloeiende en vernieuwende economie en aan een aantrekkelijk productie- en woonklimaat voor makers in de creatieve sector (met beeldende kunst als vertrekpunt). Bovendien draagt onze programmering sterk bij aan het culturele aanbod in de gehele stad en is daarmee tevens van belang voor een prettig woon- en vestigingsklimaat.

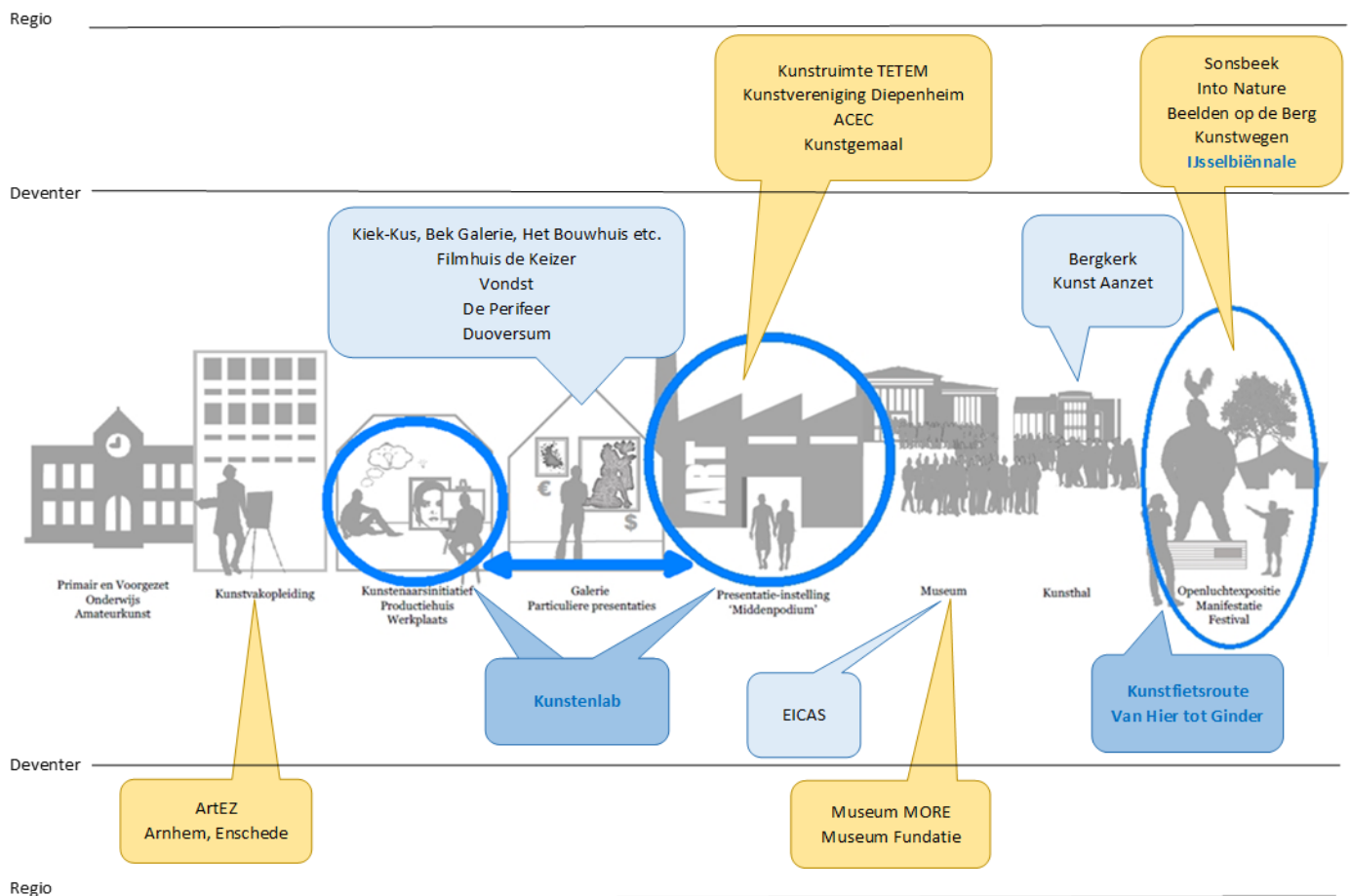
Ook ten aanzien van ons waardevolle erfgoed in de stad draagt het Kunstenlab bij aan de profilering daarvan buiten de musea en geijkte doelgroepen. Dit komt de identiteit van Deventer als Boeiende Beleefstad ten goede. Kunstenlab is ook een van de weinige culturele organisaties die met regelmaat in het buitengebied van Deventer cultureel programma brengt.

Kunstenlab neemt naar oordeel van de commissie een onderscheidende positie in binnen het landschap van kunstinstellingen en draagt als zodanig bij aan de pluriformiteit van het aanbod.

(uit subsidiebeschikking Changing Perspectives, provincie Overijssel 2018)

Positie binnen het veld

Eerder beschreven we het ecosysteem van de beeldende kunstsector. Kunstenlab is een typisch voorbeeld van een organisatie met meerdere rollen: productiehuis, presentatie-instelling én actief in de organisatie van buitententoonstellingen, manifestaties en festivals. Hieronder staat een vereenvoudigde schets van een deel van dit ecosysteem met de positie van Kunstenlab en andere beeldend kunstorganisaties uit de regio. Om het onderscheid te duiden zijn Kunstenlab en andere organisaties uit de regio hierin opgenomen, met in blauw de organisaties in Deventer, en in geel uit de regio.

NB: EICAS is ws pas in 2022 operationeel

2.2 Ambitie: waar staan we over 5 jaar?

Kunstenlab wordt al jarenlang landelijk gewaardeerd om haar onderscheidende projecten. Tot enkele jaren geleden bleef de bekendheid van het tentoonstellingsprogramma daarbij achter. De afgelopen 3 jaar hebben we daar, dankzij een subsidie van de provincie Overijssel, fors in kunnen investeren. Dat begint zich nu uit te betalen in een kwalitatief sterker programma en grotere bekendheid in het veld. Hierdoor zijn we goed op weg naar onze ambitie:

Over 5 jaar staat Kunstenlab in het hele land duidelijk op het netvlies bij kunstinstellingen, kunstenaars, vakpers, publiek en fondsen vanwege haar laboratoriumfunctie die in een onderscheidend tentoonstellingsprogramma en binnen een breed scala aan projecten en activiteiten worden getoond. Landelijk opererende kunstenaars werken hier graag aan onderzoek en experimenten. Er komt een gericht en geïnteresseerd kunstpubliek uit andere delen van het land, we hebben (internationale) duurzame relaties opgebouwd met curatoren en recensenten die de kunstenaars die bij Kunstenlab in zowel tentoonstellingen als projecten werken met belangstelling volgen en waardoor kunstenaars gemakkelijke vervolgstappen kunnen nemen.

Kunstenlab heeft zijn wortels stevig in Deventer en regio. Hier spelen we een actieve en steeds vernieuwende rol in een continu wisselende samenwerking met cultuurcollega's, makers, maatschappelijke partijen, overheden en bedrijfsleven. Onze relatie met publiek

gaat de traditionele opvatting ver voorbij: belangstellenden zijn nu eens bezoeker, dan weer deelnemer, toeschouwer, partner of opdrachtgever. Deze rol vervullen we binnen, tussen én buiten de programmalijnen.

Kunstenlab heeft landelijke erkenning in de vorm van meerjarige financiering van landelijke fondsen. Mede hierdoor wordt Oost-Nederland gezien als relevante regio voor de ontwikkeling van beeldende kunst.

2.3 Uitdagingen

De positie die we hierboven formuleren is een heel logisch vervolg op de ontwikkelingen van de afgelopen 15 jaar. Helaas is het niet vanzelfsprekend dat we hier ook automatisch komen. We staan op dit moment op een kantelpunt in de ontwikkeling. Hieronder beschrijven we dit kort.

Productiehuis en talentontwikkeling

Kunstenlab heeft de afgelopen jaren talentontwikkeling als steeds meer structureel uitgangspunt genomen. Hierdoor is onze werkwijze als productiehuis en presentatie-instelling steeds verder geïntegreerd.

'Het Kunstenlab kijkt voor mijn gevoel naar binnen én naar buiten. Heeft een mooie eigen ruimte als basis maar schroomt niet om locatie-gebonden projecten, opdrachten e.d. aan te gaan. Daarnaast organiseert en initieert het Kunstenlab relevante symposia, presentaties en andere randprogrammering die bijdragen aan het hedendaagse discours, de zichtbaarheid van kunstenaars, onderwerpen en thematieken die in de aandacht staan etc. Hierdoor heeft het Kunstenlab een bovenregionaal belang in het Nederlandse kunstlandschap. Ook is de voorgenoemde professionaliteit op alle fronten een reden om het Kunstenlab serieus te nemen als platform en organisatie.'

Paul Segers (beeldend kunstenaar, Eindhoven)

In de praktijk houdt dit in dat we kunstenaars vragen om nieuw werk te ontwikkelen voor een tentoonstelling en om zo bij te dragen aan hun eigen artistieke ontwikkeling. We vatten onze tentoonstellingen structureel op als een project, waarbij Kunstenlab, opererend als productiehuis, opdrachtgever is. Voor ons is kunst een productieproces: de presentatie van kunst vormt een publieksmoment in een proces waarin het kunstwerk / de installatie / tentoonstelling is geproduceerd. We bieden een podium aan kunst(enaars) en geven daarmee vooral de mogelijkheid tot productie. Dat onderscheidt Kunstenlab van veel andere presentatieruimtes, die niet of nauwelijks actief zijn betrokken bij de productie van het werk.

Kunstenlab geeft zo vorm en inhoud aan professionalisering en (talent)ontwikkeling. Die is op alle leeftijden even belangrijk (een leven lang leren) en voor kunstenaars de essentie van hun beroepspraktijk.

Deze manier van programmeren levert kwalitatief goede en interessante tentoonstellingen op die voor de kunstenaars echt een impuls geven aan hun beroepspraktijk. Gecombineerd met tentoonstellingen in onze andere 2 ruimtes waarin we andere kunstenaars (waarbij een grote nadruk ligt op kunstenaars afkomstig uit Deventer en regio) het podium bieden om bestaand werk te tonen, hebben we daarmee een gevarieerd tentoonstellingsaanbod.

Fair Practice Code

Sinds 2016 is er veel aandacht voor een eerlijke betaling aan makers en medewerkers uit de cultuursector, die sterk achterblijft bij die in andere sectoren. Hieronder volgt een korte toelichting over de gevolgen.

➤ **Kunstenaarshonoraria:**

Een opdracht van de minister voor het ontwikkelen van een Arbeidsmarktagenda voor de culturele en creatieve sector heeft geleid tot het instellen van de Fair Practice Code. Voor de beeldende kunst is die gespecificeerd in de 'richtlijn kunstenaarshonoraria'. Deze richtlijn wordt door Kunstenlab, net als door het grote merendeel van presentatie-instellingen onderschreven en door overheden en fondsen steeds vaker verplicht gesteld om toe te passen. Binnen deze richtlijn wordt een gedifferentieerd tarief gehanteerd voor het tonen van bestaand of nieuw werk. Bij nieuw werk is het tarief het hoogst.

Op dit moment programmeert Kunstenlab jaarlijks 6 tentoonstellingsperiodes met steeds 2 tot 3 series tentoonstellingen: ca. 15 stuks per jaar. Indien Kunstenlab de richtlijn consequent toepast, houdt dit in dat we met het tentoonstellingsbudget dat we op basis van onze budgetfinanciering beschikbaar hebben, slechts anderhalve tentoonstelling op jaarbasis kunnen maken (dus een daling van 90%).

Ter vergelijking: Met de huidige programmering – die het gevolg is van onze positie en ambitie - is er een budget van € 75.000 nodig als tentoonstellingsbudget. Op dit moment is het budget € 12.000.

Doordat we vanaf 2017 2x een tweejarige extra subsidie van de provincie hebben ontvangen in het kader van de regeling 'Versterking cultureel aanbod en talentontwikkeling' hebben we een deel van deze extra kosten kunnen betalen. Dat budget is verder aangevuld met de 'experimenteerregeling kunstenaarshonoraria' van het Mondriaan Fonds (een tijdelijke regeling speciaal gericht op het mogelijk maken van een faire betaling). Dit zijn beide echter tijdelijke regelingen en voortzetting is op geen enkele wijze gegarandeerd.

Wanneer het de komende jaren niet mogelijk is mee te gaan in deze richtlijnen, zullen we de aansluiting met het landelijke kunstveld op gebied van tentoonstellingen missen.

NB: bij onze projecten wordt de financiering op projectbasis gegenereerd en komt niet uit de reguliere exploitatiebegroting. Daardoor zijn we hier wél in staat de Fair Practice Code toe te passen.

➤ **Betaling van medewerkers:**

Een ander aspect van de Fair Practice Code is de salariering. Presentatie-instellingen kennen geen eigen cao en zijn vaak ook niet bij een cao aangesloten. Dit geldt ook voor Kunstenlab. Daarnaast hebben we – door de crisis en de opeenvolgende bezuinigingen – jarenlang geen salarisindexering of verhoging doorgevoerd. Deze keuze is gemaakt om zo het peil van activiteiten zo hoog mogelijk te kunnen houden, en daarmee de impact en het belang van Kunstenlab in stand te houden. Hierdoor lopen de salarissen inmiddels fors achter bij de trends in de markt en is er sprake van aanzienlijk koopkrachtverlies. Bovendien is de werkdruk flink gestegen en hebben we zelf een standaard voor onze prestaties neergezet die de organisatie eigenlijk structureel overvraagt.

Sinds voorjaar 2019 is er landelijk een onderzoek gedaan naar de beloning bij presentatie-instellingen en naar aanleiding van dat onderzoek een richtlijn vastgesteld. Over de gehele linie zijn de salarissen substantieel lager dan de richtlijn. Wanneer Kunstenlab die richtlijn

toepast, hebben we met de huidige personeelsformatie een gat van bijna € 40.000 op jaarbasis.

Conclusie: we hebben geen middelen om de Fair Practice Code voor zowel kunstenaars als medewerkers toe te passen. Consequente toepassing betekent een structureel tekort van € 115.000 op jaarbasis.

Toekomstscenario's:

Grofweg zien wij een toekomst met als twee uitersten van het spectrum:

1. De basisfinanciering wordt verhoogd naar het niveau dat past bij onze huidige activiteiten, met een reële vergoeding voor personeel en kunstenaars zoals hierboven geschetst. Er is daarnaast, net als nu, sprake van aanvullende financiering uit advisering en projectfinanciering voor extra projecten en activiteiten die we ontwikkelen. Hierdoor kunnen we een rol van belang spelen in Deventer en wijde omgeving.
2. Er komt geen extra basisfinanciering. Dat houdt in dat we met minder mensen minder activiteiten kunnen organiseren en dat activiteiten die we organiseren minder moeten kosten. Dit betekent een marginalisering van de rol die Kunstenlab kan spelen in het culturele aanbod in Deventer en Oost-Nederland. (zie bijlage 1 voor een verdere inkleuring van scenario 2).

De basisfinanciering is voor Kunstenlab van groot belang, omdat deze dient als katalysator:

- Voor de ontwikkeling van nieuwe projecten / concepten
- Voor kunstenaars: nieuwe ontwikkeling en daarmee voor hun beroepspraktijk en inkomen;
- Voor partners: reflectie, visualisering, nieuwe perspectieven
- in financieel opzicht: opdrachten, advies, projectfinanciering, publiek. Met onze structurele basis vanuit de gemeente Deventer zijn we al jaren in staat om een substantiële extra financiering te genereren bij andere gemeenten, bedrijfsleven, provincies, lokale, provinciale en landelijke fondsen)

Er dreigt dus een gevaar: als de basis van Kunstenlab kleiner wordt, heeft dit direct gevolgen voor de organisatie en onze rol.

Kunstenlab is hard op zoek naar mogelijkheden om meer fondsen te werven en heeft ambities voor landelijke financiering. Maar ook die financieringsmogelijkheden zijn van tijdelijke aard (zoals de tweejarige programmasubsidies van Mondriaan Fonds die medio 2020 wordt ingediend) en bieden geen stabiele basis.

We doen daarom ook een beroep op de gemeente Deventer om samen te onderzoeken hoe we in de komende beleidsperiode deze stabiele basis kunnen bereiken.

NB: Mocht de aanvraag meerjarige financiering bij het Mondriaan Fonds gehonoreerd worden, dan is er de komende jaren zelfs een extra investering mogelijk in programma, personeel en pr. Ook voor deze aanvraag is het aan kunnen tonen van lokale inbedding en een basisfinanciering noodzakelijk.

Uitgangspunten voor de toekomst:

- uitgaan van eigen DNA: blijven doen waar we goed in zijn.
- dus ook blijven ontwikkelen en vernieuwen vanuit maatschappelijke ontwikkelingen en kansen.
- Versterking artistiek profiel tentoonstellingen (Changing Perspectives)

Uitdagingen voor de toekomst:

- Meer afstemming met beeldende kunstpartners in Deventer
- Kijken naar inclusiviteit (wat betekent dit voor ons)!
- Beter uitventen van successen (be good and tell it)
- Eigen zichtbaarheid vergroten (ook bij samenwerkingsprojecten) (Changing Perspectives)
- Zichtbaarheid bij de eigen locatie vergroten (van binnen naar buiten)
- Rol als kenniscentrum verder uitbreiden (is onderscheidend t.o.v. andere podia)
- Arbeidsmarktpositie (zowel richting eigen personeel als richting kunstenaars: is nu niet op orde, in nabije toekomst risicovol)
- Mogelijkheden meerjarige financiering landelijk (Mondriaan Fonds)
- Kosten / baten analyseren (balans inzet – output) van zaken als Expeditie Havenkwartier, verhuur ruimten etc.

3. Programmalijnen

Een aantal jaar geleden is er door de grotere culturele organisaties in Deventer voor het eerst gesproken over het werken in programmalijnen. De achterliggende gedachte van de programmalijnen is dat er meer in aanbod en activiteiten wordt gedacht, dan in organisaties. Dit zou meer recht doen aan de dynamische netwerken die er zijn en een duidelijker beeld geven van de grote variëteit aan spelers die er zijn. Idealiter leidt werken in programmalijnen verder tot meer samenhang en samenwerking en mogelijk tot een versterking van het aanbod.

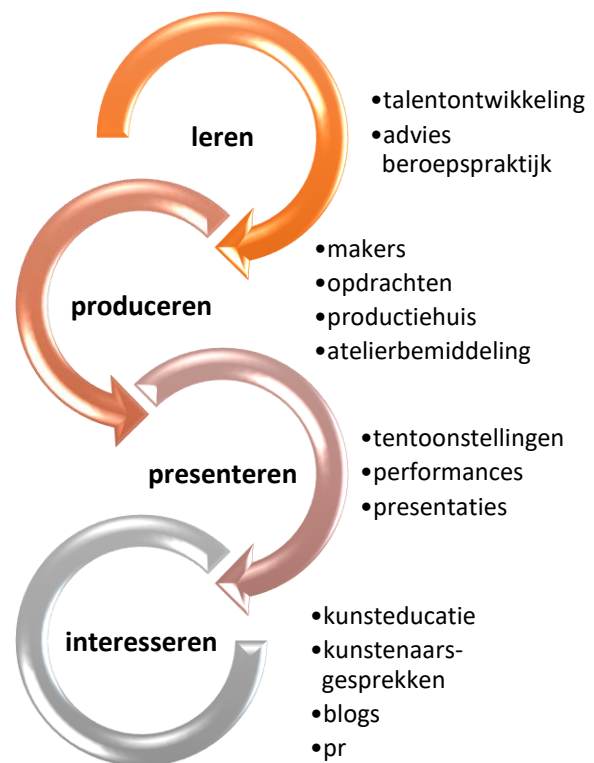
In de komende periode zullen de verschillende programmalijnen worden uitgewerkt.

In dit hoofdstuk gaan we in op het speelveld in de kunstsector, op onze rol en visie op het werken binnen de programmalijn Beeldende Kunst, tussen de verschillende programmalijnen én samenwerking daarbuiten.

3.1. Programmalijn Beeldende Kunst

Kunstenlab is de grootste speler binnen de relatief kleine beeldende kunstsector in Deventer en tot nu toe de enige met een structurele subsidierelatie met de gemeente Deventer. Kunstenlab is bovendien een organisatie die de hele creatieve keten bestrijkt: leren, produceren, presenteren en interesseren (zie figuur).

Door onze jarenlange samenwerking in projecten en activiteiten met veel verschillende partijen uit de hele regio, worden we gezien als betrouwbare en prettige samenwerkingspartner. Onze kennis en expertise op gebied van opdrachtbegeleiding (in de openbare ruimte en daarbuiten) is in de wijde regio bekend. Als gevolg daarvan worden we met regelmaat gevraagd door gemeenten, provincie en bedrijven.

Passend bij ons profiel zijn we ook in dit soort projecten kritisch, en geen ‘allemandsvriend’. Daardoor kunnen we een onafhankelijke rol vervullen en zijn we het meest van waarde.

Speelveld kunstsector

Binnen de beeldende kunst in Deventer zijn er veel verschillende spelers.

Hieronder sommen we ze op.

1. Kunstenaars
2. Kunstenaarscollectieven
3. Platform Beeldend Kunstenaars Deventer
4. Galeriers
5. Museum/kunsthall-initiatieven (Kunst AanZet, EICAS, Deventer Verhaal)
6. Organisaties met tentoonstellingsprogrammering (Vondst, Filmhuis, Praamstra, Bergkerk, Geert Grote Museum, etc.)
7. Particuliere initiatieven (De Perifeer)
8. Incidentele initiatieven (in wijken etc.)
9. Kunst in de openbare ruimte
10. Gemeentelijke kunstcollectie (Deventer Verhaal)
11. Curatoren
12. Recensenten
13. Kunstenlab

Kunstenlab heeft al een relatie met bijna al deze partijen. Met sommige werken we nauw samen, met andere incidenteel. In het schema hieronder is onze relatie met de andere spelers in kaart gebracht.

Wie/wat	Samenwerking	Advies	Ondersteuning	Afstemming	Podium bieden
Kunstenaars	x	x	x		x
Kunstenaarscollectieven	x	x	x	x	x
Platform Beeldend Kunstenaars Deventer	x		x (ruimte)		
Galeriers					
Museum/kunsthall-initiatieven (Kunst AanZet, EICAS, Deventer Verhaal)	x			x	
Organisaties met tentoonstellingsprogrammering (School van Frieswijk, Filmhuis, Praamstra, Vondst)	x		x	x	
Particuliere initiatieven (De Perifeer)	x		x	x	x
Incidentele initiatieven (in wijken etc.)		x	x		
Kunst in de openbare ruimte	x	x	x	x	x
Gemeentelijke kunstcollectie (Deventer Verhaal)		x			
Curatoren	x	x	x		x

Er zijn zeker nog kansen en mogelijkheden om de samenwerking, samenhang en afstemming tussen de verschillende spelers te verbeteren. Grofweg is er nog behoefte aan:

1. Professioneel kunstpodium Deventer kunstenaars;
2. Regionaal/landelijk interessant podium voor publiekstoegankelijke hedendaagse kunst;
3. Kunstvakopleiding;
4. Totaal overzicht van tentoonstellingen/presentaties bk in Deventer voor publiek;
5. Gezamenlijke pr (zoals op regionaal gebied met Kunstlijn Oost);
6. Overleg tussen alle spelers in het kunstveld;
7. Afstemming in programmering;
8. Toepassing Fair Practice Code

Rol Kunstenlab in programmalijn

Vanuit onze positie ligt het voor de hand om binnen de programmalijn Beeldende Kunst een leidende rol te spelen in de coördinatie en afstemming van aanbod, het leggen van (nieuwe) verbindingen, te ondersteunen, het signaleren van kansen, het nemen van initiatief als we omissies zien én het ondersteunen van personen, organisaties en initiatieven. Omdat we al een lange geschiedenis als makelpunt en adviseur hebben, is het vooral zaak om deze rol de komende tijd uit te breiden. Over de precieze invulling en mogelijke andere ideeën en behoeften, gaan we met alle spelers in onze programmalijn in overleg, startend in 2020.

Makersklimaat

Kunstenlab heeft binnen het kunstveld bijzondere aandacht voor makers: de versterking van het klimaat voor makers is van groot belang voor een stad, en Deventer is een stad van makers én profileert zich als zodanig.

Kunstenlab geeft mede vorm en inhoud aan het makersklimaat door nadrukkelijk een rol te spelen als productiehuis. We zijn een opdrachtgever van belang voor kunstenaars buiten en binnen Deventer. Ruimte voor experiment en ontwikkeling is zeer belangrijk voor een levendige sector. En talentontwikkeling is gedurende de gehele loopbaan van kunstenaars essentieel. Talentontwikkeling én research & development (in het verlengde daarvan) zijn door de gemeente Deventer ook als ambitie opgenomen in recente beleidsnota's als het Cultuurroute Oost, het Regioprofiel Stedendriehoek en het staat hoog op de agenda in de nieuwe cultuurvisie.

Zoals we eerder schreven stelt provincie Overijssel Kunstenlab met een aanvullende subsidie tot en met 2020 in staat hier een extra impuls in te geven (projectplan 'Changing Perspectives'.

Onderdeel van het makersklimaat is het hebben van voldoende en betaalbare ateliervoorzieningen. Dit blijft een belangrijk punt van aandacht: er zijn enkele atelierpanden in de stad en 1 pand met veel ateliers heeft nog altijd een tijdelijke status. Andere voorzieningen verdwijnen door ruimtelijke ontwikkelingen. De huidige grote druk op de woningmarkt en de economische welvaart dragen negatief bij aan de ruimte voor ateliervoorzieningen: kunstenaars zijn juist gebaat bij rafelranden en lage huren en die verdwijnen onder deze omstandigheden.

'Als kunstenaar ben ik op mijn best wanneer ik in alle vrijheid aan thema's mag werken met maatschappelijke urgentie. Het Kunstenlab is op dat vlak een brug tussen mij als maker en de rest van de wereld, terwijl de organisatie tegelijkertijd voelt als een veilige haven. Het Kunstenlab beschikt over inzicht, begrip, durf en vertrouwen. Die combinatie maakt de onmisbare band tussen kunstenaars en een breed publiek helder en vanzelfsprekend.'

*Matthijs Bosman
(beeldend kunstenaar, 's-Hertogenbosch)*

3.2. Samenwerking tussen de programmalijnen

In Deventer wordt veel, gemakkelijk en daardoor vanzelfsprekend samengewerkt tussen alle culturele organisaties, met kwalitatief goede resultaten. We merken dat kunst daarbinnen een

gewild onderdeel is. Dat varieert van terugkerende stadsbrede programma's als Open Monumentendag, de Boekenweek en Kelderfest, tot meer incidentele samenwerking zoals in Deventer op Stelten en festival Overvloed. Ook onze projecten met erfgoedpartners hebben impact en maken erfgoed op andere wijze zichtbaar en beleefbaar: Begraven Heiligen en nieuwe iconen, Gouden Vondst, Stadsmeest, Deventer Verderkijkers etc.

Succesvolle voorbeelden waarin Kunstenlab zelf de initiatiefnemer was, zijn kunstfietsroute Kunst van hier tot Ginder rondom Okkenbroek, Catch en de IJsselbiënnale.

3.3. Samenwerking buiten de programmalijnen

Vanuit onze missie werkt Kunstenlab al jaren met grote regelmaat met partijen buiten de cultuursector. Dat is voor ons een voorwaarde om ons werk goed te kunnen doen, vanwege de maatschappelijke thema's waaraan we in veel projecten refereren.

Het betreft dan projecten als Agri meets Design (met bedrijven uit de agrarische sector), kunst in de openbare ruimte (met zorginstellingen, buurtverenigingen, bedrijven), de IJsselbiënnale (met waterschappen, ingenieursbureaus, projectontwikkelaars, CleantechRegio, bedrijven), Kunstfietsroute Okkenbroek (met agrarische bedrijven, lokale amateurs, evenementenvereniging Okkenbroek etc.). Kunstenlab is verder actief in de stad in hele andere overleggen en samenwerkingsverbanden. Denk daarbij aan onze rol in het Havenkwartier (overleg met alle participanten, ontwikkelaars, gemeente, raad etc.), Deventer4GlobalGoals (directeur is lid kerngroep, overleg en samenwerking met MKB, DKW, Saxion, NGO's etc.), International Office (directeur is ambassadeur; overleg en samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen, NGO's etc.).

3.4. Verdere samenwerking

In vrijwel elk project werken we samen met andere partijen. Dat is de werkwijze en strategie van het Kunstenlab: omdat we in projecten onderzoeken wat de rol van kunst en kunstenaars is in actuele maatschappelijke vraagstukken, is het voor ons vanzelfsprekend die partners op te zoeken die zich in dat specifieke maatschappelijke veld begeven. Dit zorgt niet alleen voor inhoudelijke verdieping, maar ook voor grote betrokkenheid en verbinding én goede lange termijnrelaties. De samenwerking (en dus ook de afspraken die daar deel van uitmaken) is per project verschillend.

In het activiteitenplan zullen we die per partner zoveel mogelijk toelichten.

Voor Kunstenlab moet samenwerking altijd een bijdrage leveren aan de activiteit/het project. Dat kan wisselend plaatsvinden vanuit verschillende overwegingen (of combinaties ervan):

- Uitbreiding Inhoudelijke of organisatorische deskundigheid;
- Diversiteit / vergroting publieksbereik;
- Versterking organisatiekracht;
- Vergroting draagvlak;
- Behoeft aan vernieuwing;
- Lagere kosten (door delen van inkoop, personeel etc.)
- Strategische overwegingen;
- Delen van kennis (ondersteuning van anderen).

Sommige samenwerkingsvormen zijn structureel en langjarig (met Het Oversticht en Landschap Overijssel binnen AtelierOverijssel, met De Nieuwe Oost in de Catch) of structureel en (2-)jaarlijks terugkerend in activiteiten (met het Platform Beeldende Kunst Deventer binnen de Staat Van (voorheen De Salon), met Stichting Kunst van Hier tot Ginder in de Kunstfietsroute Kunst van Hier tot Ginder, met lokale culturele partners rondom Kelderfest, de Boekenweek en Open Monumentendag, met Stichting IJsselbiënnale). Sommige samenwerkingen zijn meer incidenteel rondom projecten

(met Agri meets Design en Bionext, met partners uit de regio in Kunstlijn Oost). Ook is Kunstenlab actief binnen de kerngroep Deventer4GlobalGoals en ambassadeur voor het International Office. We zijn op dit moment in het kader van het programma Changing Perspectives bezig met het aangaan van een aantal meer structurele samenwerkingen om de positionering en profilering van Kunstenlab in het land te versterken.

Ook in praktische zin werken we volop samen: zo deelt de organisatie haar huisvesting met Stichting IJsselbiënnale en met de NV Maatschappelijk Vastgoed, stelt ze ruimte ter beschikking voor vergaderingen van het Platform Beeldend Kunstenaars, wordt het Kunstenlab regelmatig gebruikt door andere partijen uit de stad: van DocTalks en de Perifeer tot BOOOST en Focus op Roemenië. En Kunstenlab deelt een transport-bus met Kunstcircuit, deelt vergaderruimte met andere partijen in het Havenkwartier etc.

4. Publiek

Diversiteit is voor ons als Kunstenlab een groot goed. Dat laat zich aflezen uit onze keuzes voor samenwerking, autonome projecten en artistieke invulling, maar ook uit de veelzijdigheid van onze presentaties en projecten, beeldtaal en aandacht voor innovatie en reflectie. De resultaten van onze projecten variëren daarom sterk, zowel in publieksbereik, inhoudelijke ambitie en kwaliteit als in maatschappelijke en economische effecten en zijn steeds weer afhankelijk van het type project en het vraagstuk.

De projecten van het Kunstenlab richten zich soms op een heel breed publiek en zijn zeer zichtbaar omdat ze zich bijvoorbeeld in de openbare ruimte afspelen, soms richten ze zich door hun aard op een hele specifieke doelgroep en zijn ze minder zichtbaar voor publiek en politiek. Zo vraagt de labfunctie die Kunstenlab vervult juist om een wat meer beschermde setting.

Met andere woorden: we zijn ons zeer bewust van het belang van publieksbereik en vinden dat elk project een zo groot mogelijke zichtbaarheid onder de doelgroep verdient, die passend is. Met de volledige breedte van onze activiteiten bereiken we een groot en breed publiek.

Het afgelopen jaar hebben we – mogelijk gemaakt door meerjarige subsidie van de provincie Overijssel ter versterking van de artistieke en zakelijke organisatie - flink geïnvesteerd in een betere communicatiestrategie die is gericht op het bereiken van relevant kunstpubliek in heel Nederland. Die strategie wordt de komende jaren verder geïmplementeerd.

5. Financiën

5.1 Algemeen

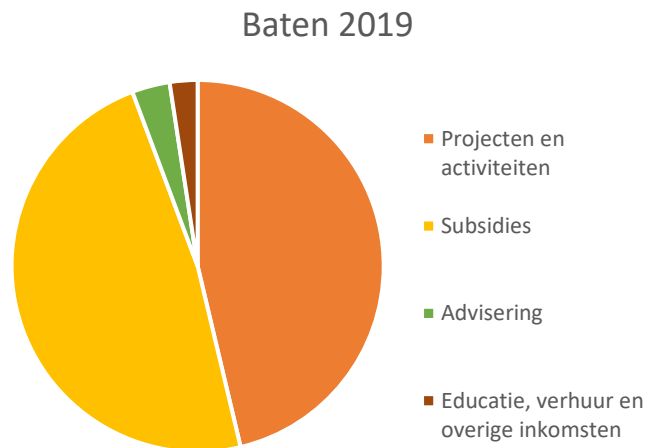
Het opstellen van een meerjarenbegroting in de onzekere tijd waarin we nu leven, kan alleen wanneer we uitgaan van een aantal aannames. Wanneer we voor alle mogelijke scenario's een begroting zouden opstellen, zou dit meer vragen opleveren dan antwoorden en inzicht geven. Dat gegeven wordt nog versterkt door de grote verandering die de samenleving heeft ondergaan tussen 1 maart (toen we het concept meerjarenplan hebben aangeleverd) en nu.

In de bijgevoegde meerjarenbegroting gaan we uit van een structurele verhoging van onze basisfinanciering met € 115.000. De achtergrond en noodzaak van deze verhoging staat beschreven in paragraaf 2.3 (Uitdagingen).

5.2 Risicoparagraaf

In de culturele sector is het, net als in veel andere sectoren die samenhangen met zowel overheidsbeleid als economische omstandigheden, lastig om ver vooruit te kijken. We doen toch een poging in dit meerjarige beleidsplan.

Kunstenlab heeft een **gezonde financieringsmix** die bestaat uit de belangrijke basisfinanciering van de gemeente Deventer, een stevige basis aan projectfinanciering (uit andere overheden, fondsen en opdrachtgevers) en inkomsten uit advisering. Tot slot zijn er nog inkomsten uit educatie, verhuur en publiek (horeca, verkoop etc.). Dit maakt de organisatie flexibel, zeker in vergelijking tot andere organisaties die werkzaam zijn in de hedendaagse beeldende kunst.

Desondanks is het een historisch gegeven dat de cultuursector in zijn geheel **kwetsbaar** is. Wisselende cultuurpolitieke opvattingen, het feit dat cultuur voor gemeenten geen wettelijke taak is en de verdere (financiële) uitdagingen in de maatschappij, kunnen makkelijk zorgen voor andere keuzes van overheden. Het is bovendien een feit dat er bij bezuinigingen door overheden relatief makkelijk geld afgaat van de cultuurbegroting maar het andersom niet zo makkelijk is er structureel weer geld bij te krijgen als het goed gaat met de gemeentebegroting. En als er problemen zijn in de cultuursector, dan is er een 'natuurlijke' neiging om eerder extra open te staan voor investeringen in organisaties waarbij kapitaalvernietiging het grootst lijkt: organisaties waarbij bijvoorbeeld veel gemeentelijk geld in het vastgoed zit. Dit kan tot gevolg hebben dat juist een flexibele en kleinere organisatie als Kunstenlab kwetsbaarder wordt. Wat dat betreft zijn we ook heel blij met het voornemen om **meerjarige afspraken** te maken tussen gemeente en culturele organisaties. Dit biedt een steviger basis voor onszelf, maar ook in de cofinanciering met andere partners als Mondriaan Fonds en provincie.

Anderzijds zien we een veranderende maatschappij met grote uitdagingen (de grote transities) waarin vanuit de **creatieve sector veel toegevoegde waarde** geboden kan worden. De creatieve sector wordt ook opgeroepen om die rol te nemen en ook fondsen benaderen zelf organisaties om projecten te ontwikkelen binnen hun beleidsterrein. Steeds meer wordt duidelijk dat kunst op veel terreinen kan worden ingezet om snel iets zichtbaar te maken, te agenderen en identiteit te versterken. En daar ligt een belangrijk deel van de expertise van Kunstenlab. We hebben hierdoor een voorsprong met ons uitgebreide netwerk, de credits die we hebben opgebouwd, het onderscheidend karakter van onze organisatie, de innovatieve projecten die we ontwikkelen, en de focus op maatschappelijk relevante onderwerpen.

Tot slot ligt er nog een risico in de al jarenlange **grote werkdruk** van het personeel: dit zorgt enerzijds voor een niet te onderschatten risico van uitval door ziekte, anderzijds is er risico op imagoschade doordat er niet voldoende tijd en aandacht aan de projecten en activiteiten besteed kan worden. Mede dankzij de eerder genoemde meerjarige subsidie van de provincie Overijssel wordt er gewerkt aan een duurzame verbetering van de organisatie. Dit moet ook leiden tot een noodzakelijke verlaging van deze werkdruk. Met betrekking tot dit onderwerp zal ook de toepassing van een rechtvaardige salariering bijdragen aan de werkdruk die wordt ervaren.

6. Governance

Kunstenlab heeft een Raad van Toezicht-model: een Raad van Toezicht met een directeur / bestuurder.

De directeur / bestuurder geeft leiding aan een klein vast team (9 mensen met 4,3 fte) met een flexibele schil die bestaat uit zzp-ers en vrijwilligers. Het team wordt rondom projecten uitgebreid met de competenties die nodig zijn.

Per project is er een projectleider vanuit het team die concept, kwaliteit, uitvoering, planning en budget bewaakt. Kunstenlab is een lerende en flexibele organisatie die continu aan zelfreflectie doet. Naar aanleiding van actuele ontwikkelingen, haar eigen functioneren, de impact en kwaliteit van de activiteiten en de eigen positie ten opzichte van omgeving, partners en samenleving. Dit leidt met enige regelmaat tot het bijstellen van activiteiten, het afstoten en initiëren van activiteiten.

Kunstenlab onderschrijft de Cultural Governance Code, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusie.

In de praktijk hanteren we nu structureel alleen de Cultural Governance Code.

De Fair Practice Code hanteren we voor kunstenaars als dit mogelijk is vanuit extra financiering – dus binnen projecten en door gebruik te maken van de tijdelijke Experimenteerregeling van het Mondriaan Fonds. Op pagina 9 en 10 beschrijven we uitgebreid de (met name financiële) uitdagingen die de Fair Practice Code met zich meebrengt, voor zowel kunstenaars als personeel.

Het komende jaar gaan we aan de slag met de Code Diversiteit en Inclusie: wat betekent die voor ons en hoe kunnen we daar een zinvolle invulling aangeven op gebied van programma, publiek en personeel.